

НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА: Оновлюємо зміст освіти

Репортаж із загальних зборів НАПН України

Яким має бути зміст сучасної освіти в Україні? Які шляхи його оновлення? З якими проблемами стикаються українські педагоги при реформуванні школи? Ці та інші питання стали предметом обговорення на загальних зборах Національної академії педагогічних наук України, що відбулися 16 листопада 2018 року.

Зібрання відкрив президент НАПН України академік **Василь Кремень**. Він зазначив, що питання змісту — ключове для модернізації національної освіти, тому йому приділяють пильну увагу науковці всіх структурних підрозділів Академії: глибоко вивчають цю проблему, розробляють документи, що регламентують змістове наповнення навчальних курсів та збалансований розподіл годин на їх вивчення, оновлюють зміст підручників, посібників і методичного забезпечення для педагогів.

З доповіддю *“Проблеми модернізації змісту освіти в умовах реформування української школи”* виступив академік-секретар Відділення загальної середньої освіти НАПН України **Олександр Ляшенко**.

Доповідач назвав такі **основні напрями реформування змісту освіти**:

- створення нових державних стандартів та освітніх програм для всіх рівнів повної загальної середньої освіти,
- оновлення навчально-методичного забезпечення освітнього процесу на засадах компетентнісного підходу,
- реалізація нового змісту за допомогою інноваційних засобів навчання і педагогічних технологій.

Працюючи в цьому напрямі, науковці Академії від початку реформування української школи підготували близько 40 програм і видали понад 100 підручників, які пройшли конкурсний відбір і рекомендовані МОН України до використання у ЗЗСО. Результати досліджень учених помітно вплинули на вдосконалення змісту Державного стандарту початкової освіти.

Також науковцями проведено значну роботу в контексті оновлення змісту і дидактико-методичного забезпечення навчання дітей з особливими освітніми потребами. Лише за останні три роки створено 110 навчальних і корекційно-розвивальних програм для початкової школи, підготовлено 15 підручників і 19 навчально-методичних посібників, проведено низку науково-практичних заходів і надано численні рекомендації щодо впровадження та організації інклюзивного навчання.

Професор Ляшенко окреслив **завдання, що стоять перед освітою**.

1. Оновлення змісту шкільної освіти на основі органічної єдності особистісно орієнтованого, діяльнісного та компетентнісного підходів.
2. Наповнення навчальних матеріалів, підручників і посібників такими матеріалами і завданнями, які сприятимуть переходу від знаннєвої освіти до діяльнісної.

Компетентнісний підхід реалізує знаннєву компоненту через уміння використовувати набуті знання в життєвій практиці та в ціннісному ставленні учнів до результатів своєї практичної діяльності.

3. Проведення глибоких досліджень, що сприятимуть стандартизації змісту освіти, зокрема збалансованій реалізації диференційованого та інтегрованого підходів.

Важливо знайти оптимальне співвідношення диференційованого й інтегрованого підходів, аби уникнути невиправданого дублювання одних і тих самих знань у різних навчальних курсах та переважання програм.

4. Дослідження дидактико-методичних засад спеціалізованої освіти наукового спрямування, зокрема так званої STEM-освіти.
5. Створення електронних освітніх ресурсів і надання вільного доступу до них суб'єктам освітньої діяльності.
6. Професійний розвиток учителя, підвищення його кваліфікації.

Змінюється функціональне призначення педагога. Він має стати тьютором, наставником дитини, організувати навчання з урахуванням особливостей кожного учня й забезпечити формування його компетентностей. Освіта має працювати на формування конкурентноспроможної особистості, що зможе успішно реалізувати себе у швидкозмінному суспільстві.

Доповідач зазначив також, що в полі зору педагогів має бути і питання громадянського та патріотичного виховання, адже важливо, аби юна особистість стала активним членом громади.

В обговоренні доповіді взяли участь представники інститутів НАПН України, національних вишів, Верховної Ради України та громадськості.

Виступ завідувача відділу порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України **Олени Локшиної** був присвячений проблемі стандартизації змісту освіти, що має забезпечити особистість знаннями, вміннями й навичками для роботи, життя, стійкого розвитку і мирного співіснування в суспільстві.

Ідею стандартизації освіти підтримали багато європейських країн та 42 штати США.

Мета стандартизації освіти:

- освіта має стати інструментом, що сприятиме узгодженню суспільних та особистісних потреб;
- забезпечення якості освіти шляхом запровадження системи критеріїв оцінювання й розвантаження змісту освіти;
- зміщення акценту з того, чого треба навчити, на те, що необхідно знати учневі;
- гарантування достатнього обсягу знань і вмінь, які має отримати кожен учень, за умови забезпечення рівного доступу до освіти.

Шляхи вдосконалення змісту освіти

- У результаті опанування змісту різних навчальних курсів в учнів мають сформуватися міжпредметні — **метапредметні** — компетентності.
- Європеїзація змісту освіти в країнах ЕС: розширення знань учнів про Європу, виховання гордості за причетність до європейської культури і спільноти, прищеплення європейських традицій.
- Посилення мовної складової: перша іноземна мова має входити до переліку обов'язкових предметів стандарту з першого року навчання.

До актуальних завдань сучасної педагогічної науки, на думку доповідача, належить і дослідження дидактико-методичних засад спеціалізованої освіти наукового спрямування, так званої STEM-освіти, яка набуває все більшого поширення у навчанні інтелектуально обдарованих дітей, підсилює вагомість природничо-наукового компонента й інноваційних технологій у навчанні, сприяє розвитку творчості та критичного мислення.

Оновлення змісту освіти можливе тільки за умови постійного підвищення фахового рівня педагогів — такий лейтмотив виступу академіка НАПН України **Віктора Коцура**, ректора Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди. Багаторічний досвід підготовки педагогічних кадрів переконує, що вчитель, який отримав свободу навчати, має отримати і свободу навчатися не лише в ОІППО, а й в педагогічних вишах, де успішно поєднується освіта, наука, педагогічні технології і практика. Тому одним з напрямів реформування системи освіти має стати модернізація системи підготовки педагогічних кадрів.

На запрошення Академії участь у роботі зібрання взяв переможець національної премії Global Teacher Prize Ukraine (2017 року) **Пауль Пшенічка**. Він звернув увагу присутніх на важливі досягнення України у сфері інноваційних технологій — будівництва літаків, АЕС та ін., — що свідчить про високий рівень викладання технічних наук. Обговорюючи питання змісту освіти, зазначив доповідач, не можна знехтувати цим показником і скоротити технічні дисципліни, які дехто вважає обтяжливими для учнів. Водночас треба враховувати і той чинник, що програми справді перенасичені знаннями, якими ніколи не доведеться послуговуватися людині, що не працює в технічній сфері. Отже, визначаючи зміст програми, важливо залишити фундаментальні питання й вилучити другорядні.

Тему інтеграції і диференціації змісту в загальноосвітній підготовці учнів початкової школи порушила академік НАПН України **Надія Бібік**. Вона акцентувала увагу на тому, що різні види інтеграції успішно апробували в українській школі впродовж останніх 20 років. Це, зокрема, повна та тематична інтеграція, а також інтеграція видів навчальної діяльності. Як бачимо, такий досвід не новий, однак сьогодні він набуває все більшого поширення, що може призвести до небажаних проблем, як-от:

- втрата вимог до функціональної грамотності як результату початкової освіти;
- інформаційна надлишковість змісту навчання за рахунок залучення інформації з різних галузей;
- випадкове зрощення одиниць змісту без урахування програмових вимог;
- мозаїчний перелічувальний спосіб реалізації міжпредметних зв'язків.

Доповідач озвучила пропозиції щодо **шляхів реалізації інтегрованого підходу в початковій освіті**:

- паралельне здійснення предметного та інтегрованого навчання;
- інтеграція у межах освітніх галузей, де підставою для цього є спільність провідних видів діяльності;
- проведення навчальних проектів, інтегрованих днів, досліджень, що дають змогу цілісно використовувати можливості урочної та позаурочної діяльності.

Підбиваючи підсумки зібрання, Василь Кремень запевнив присутніх, що науковці Академії продовжать дослідження психолого-педагогічних проблем формування і реалізації змісту освіти, аби й надалі мати змогу надавати практикам належні наукові обґрунтування. Бо важливо не тільки передати учням надбання цивілізації, а ще й навчити дітей так, щоб вони могли створити щось нове. ●

Підготувала **Оксана ПРОЦЕНКО**

ОСВІТЯНИ ЛЬВІВЩИНИ — ПЕДАГОГАМ УКРАЇНИ

Зустрічайте у 2019 році спецвипуск журналу,
в якому буде представлено **кращий досвід**
учителі Львівської області.

У лютовому випуску

- Компетентнісні завдання з математики
- Ситуація успіху як засіб для розкриття здібностей, талантів і можливостей кожної дитини
- Досвід упровадження принципів педагогіки партнерства
- Методичні рекомендації до викладання теми тижня у 2-му класі "Ідеї. Винаходи. Відкриття"
- Гендерно чутливе читання дитячих книжок
- Інклюзивна освіта: робота з дітьми, що мають легку й помірну розумову відсталість, розлади аутичного спектру і синдром Дауна
- Управлінська компетентність працівника закладу освіти
- Реалізація особистісно-орієнтованої освітньої програми "Лицем до дитини" у практиці школи
- Педагогічні умови формування громадянськості молодших школярів
- Урок математики з теми "Додавання та віднімання трицифрових чисел. Розв'язування задач на знаходження трьох чисел за трьома сумами"
- Урок німецької мови "Körperteile. Частина тіла"
- Сценарій екологічного заходу "Клекіт, клекіт, клекіт! То летять лелеки!"

ЗАОЩАДЬТЕ до 10%

- 1 Заходьте на сайт upsh.com.ua
- 2 Оформлюйте онлайн-передплату на журнали "УПШ" та "Джміль"
- 3 Щомісяця гарантовано отримуйте надійну методичну підтримку!